
AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİNİN GELİŞME TRENDİ

Ersin TEPELİ*
Ahmet H. AYDIN**

ÖZET

Tarihte Devletlerin çeşitli nedenlerden dolayı savaştıkları görülmüştür. Birinci dünya savaşı ve ikinci dünya savaşı gibi dünya çapında savaşlar da yaşanmıştır. İkinci Dünya savaşından sonra bazı devletler, savaşı sona erdirmek üzere kaynakların ortak kullanımının kendilerinden farklı bir iradeye bırakılmasının faydalı olacağını farkına varmışlar ve Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kurmuşlardır. Bu topluluk daha sonra ilerleme kat ederek, sadece ekonomik birliğin değil, sosyal, siyasi ve kültürel birliğin de hedeflendiği Avrupa Birliğine dönüşmüştür.

Bu çalışmada Avrupa Birliğine ilişkin genel bir bilgiler verilecek, bundan sonra Avrupa Birliğinin hangi amaçla kurulduğu ve nasıl oluştuğu, temelini ne zaman ve nasıl atıldığı anlatılacaktır. Daha sonra da atılan bu temelin ilerleyerek nasıl bir amaca büründüğü ve bugünkü konumuna nasıl geldiği aşama aşama ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Türkiye, Türkiye-AB İlişkileri

EUROPEAN UNION AND THE DEVELOPMENT TREND OF TURKEY-EUROPEAN UNION RELATIONS

ABSTRACT

There have been wars between states for various reasons in the history. There have been wars like the First and the Second World Wars. After the Second World War, some states realised that it would be useful to leave the shared use of resources to a different authority rather than themselves, and therefore established the European Coal and Steel Community. This Community transformed, later on, to the European Union that targetted not only an economic union but also a social, political and cultural union.

This study, first of all general information will be given about the European Union, and then the questions why, when and how the European Union was established will be answered. This will be followed by discussing the development process and the present position of the European Union.

Finally, the study will evaluate the relations between Turkey and the European Union. In this content, the questions what is the first relationship between Turkey and the European Union, which stages has been passed, what sorts of developments have been seen, and how is the present position of these relations will be answered.

Key Words: European Union, Turkey, Turkey-EU Relations

* Çağlayanerit Kaymakamı, KSÜ Kamu Yönetimi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi

** Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı sonrasında her alanda büyük yıkıma uğrayan Avrupa, bu durumdan kurtulmak için bir çıkış yolu aramaktaydı. Bunun bir sonucu olarak, Avrupa'da barışın yeniden kurulması, Avrupa ülkelerinin ortak değerler etrafında bir araya gelmesi ve özellikle refahı artıracak şekilde ekonomik alanda kuvvetli bir işbirliğinin başlatılması fikri her geçen gün daha yüksek bir sesle dile getirilmeye başlanmıştır.

Ekonomik kalkınmayı ve dayanışmayı amaçlamasının yanında Avrupa Birliği, bir siyasi ve sosyal kaynaşma ve dayanışma projesidir. Avrupa Birliği, üye devletlerin birbirleri ile her alanda dayanışma içinde bulunması, insan haklarının korunması ve üye devletlerin sosyal, siyasi, kültürel kaynaşmasının ve ileri gelişiminin sağlanması için çaba göstermektedir.

Türkiye Avrupa Birliğinin ilişkilerinin geçmişi uzun bir döneme dayanmaktadır. Ülkemiz 31 Temmuz 1959 tarihinde Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'na ortak üyelik için müracaat etmiştir. Bu tarih, Türkiye-AB ilişkilerinin de başlangıç noktasını oluşturmuştur.

Avrupa ailesinin bir parçası olarak Türkiye, sadece Kıta'daki siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel gelişmeleri etkilemekle kalmamış, aynı zamanda bunlardan kendisi de etkilenmiştir. Türkiye'nin Kıta'da oynadığı rol analiz edilmeden Avrupa'nın bütüncül bir değerlendirmesi yapılamaz. Geçmişte olduğu üzere, bugün de Türkiye ve diğer Avrupa ülkelerinin kaderleri iç içe girmiş haldedir. Aynı şekilde geleceğe de birlikte bakmaktayız. Dolayısıyla, AB ile ilişkiler Türkiye'nin temel bir dış politika konusudur. Bu nedenle bu çalışmada Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri detaylıca ele alınacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde genel olarak Avrupa Birliğine ilişkin bilgiler verilecektir. İkinci bölümde Avrupa Birliğinin tarihsel gelişimi çerçevesinde; birliğinin temeli olan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunun kuruluşu, ekonomik birliği genişletmek amacıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunun kuruluşu ile Gümrük Birliği, Birliğin genişleme dalgaları ve Maastricht Antlaşması gibi önemli aşamalar anlatılacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin gelişme süreci çerçevesinde yaşanan gelişmeler, Ankara Antlaşması, Gümrük Birliği, Lüksemburg Zirvesi, Helsinki Zirvesi, Kopenhag zirvesi gibi önemli aşamalar anlatılacak ve son olarak da müzakere süreci değerlendirilecektir.

1. AVRUPA BİRLİĞİ

İkinci Dünya Savaşı sonrasında her alanda büyük yıkıma uğrayan Avrupa, bu durumdan kurtulmak için bir çıkış yolu aramaktaydı. Bunun bir sonucu olarak, Avrupa'da barışın yeniden kurulması, Avrupa ülkelerinin ortak değerler etrafında bir araya gelmesi ve özellikle refahı artıracak şekilde ekonomik alanda kuvvetli bir işbirliğinin başlatılması fikri her geçen gün daha yüksek bir sesle dile getirilmeye başlanmıştır.

Avrupa çapında barışın sağlanması ve Avrupa ülkeleri arasında ekonomik bir işbirliğinin kurulması amacından hareketle, ileride siyasi bir birliğin temellerinin atılması hedefleniyordu. Günümüze kadar geçen süre içinde, Avrupa devletleri, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alandaki işbirliklerini güçlendirdiler. Kuruluş yıllarında sadece 6 üyeden oluşan Avrupa

Toplulukları, değişik tarihlerde yeni üyelerin katılımı sonucu 28 üyeden oluşan bir Birlik halini almıştır. Bugün itibariyle Avrupa Birliği (AB)'nin üyeleri Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan'dır. Hâlihazırda AB, Türkiye ve İzlanda ile katılım müzakerelerini sürdürmektedir. Ayrıca AB, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan'a adaylık statüsü tanımış olup, iki ülke ile katılım müzakerelerini henüz başlatmamıştır.

Avrupa Birliği, Avrupa halklarının ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda birbirleriyle kaynaşmasını öngören, Avrupa devletlerinin ve vatandaşlarının bir araya gelerek oluşturduğu uluslar üstü bir yapıdır. Bu yapı, üye devletler arasında imzalanan uluslararası antlaşmalarla kuruldu ve aynı antlaşmalarla bazı alanlarda karar alma ve düzenleme yetkisi üye devletler tarafından AB'ye verildi. Böylelikle, dünyada bir benzeri daha olmayan, tüm üye devletleri ve vatandaşlarını aynı anda, aynı şekilde ve aynı ölçüde bağlayan bir hukuk sistemi meydana getirildi. Bunun yanında kişilerin, malların, hizmetlerin ve sermayenin Avrupa Birliği sınırları içinde rahatça dolaşımının sağlanması için bir iç pazar kuruldu.

İç pazarın kurulmasına dayalı ekonomik bütünleşmenin siyasi ve sosyal diğer alanlara da yayılmasına ve ortak bir hukuk düzeni kurulmasına dayalı Avrupa Birliği, bugün için serbest dolaşımdan ortak para birimine ve koordine edilen ekonomi politikalarına, eğitimden sosyal politikaya, gıda güvenliğinden taşımacılığa, çevreden tüketicinin korunmasına, rekabette bilim ve teknolojiye, enerjiden fikri mülkiyete, dış politikadan vize, göç ve sığınma politikalarına ve sınır aşan bazı suçlarla ortak mücadeleye dek pek çok alanda üye devletlerin ortak politika üretip bunları birlikte uyguladığı bir işbirliği ve bütünleşme niteliğindedir. AB, bir yandan Avrupa ülkelerinde yaşayan kişilere bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı ile etkili işleyen ve rekabetçi bir sosyal piyasa ekonomisi içinde artan refah sunma hedefini gerçekleştirmeye çaba harcarken, öte yandan da bir dünya aktörü olma hedefini yerine getirmeye yönelik politikalar geliştiriyor.

Öncelikli amaçlarından biri Birlik üyesi devletlerin ekonomik kalkınmalarını sağlamak olan Avrupa Birliği, temellerinin atıldığı yıllardan bugüne kadar üye devletlerarası ticaret yoluyla üye devlet ekonomilerinin gelişmesinin ve büyümesinin sağlanması, üye devletlerarası ekonomik işbirliğinin kuvvetlendirilmesi, Avrupa Birliği vatandaşlarına iş imkânlarının oluşturulması gibi konularda büyük çaba gösterdi ve bu çabanın meyvelerini, günümüzde yaşadığı sıkıntılara rağmen büyük ölçüde aldı.

Ekonomik kalkınmayı ve dayanışmayı amaçlamasının yanında Avrupa Birliği, bir siyasi ve sosyal kaynaşma ve dayanışma projesidir. Avrupa Birliği, üye devletlerin birbirleri ile her alanda dayanışma içinde bulunması, insan haklarının korunması ve üye devletlerin sosyal, siyasi, kültürel kaynaşmasının ve ileri gelişiminin sağlanması için çaba göstermektedir (www.abgs.gov.tr, Erişim tarihi: 29.12.2014).

2. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Avrupa çapında barışın sağlanması ve Avrupa ülkeleri arasında ekonomik bir işbirliğinin kurulması amacıyla hareketle, ileride siyasi bir birliğin temellerinin atılması hedefleniyordu. Bu doğrultuda, Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg tarafından 1951 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Paris Antlaşması ile 1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğunu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunu kuran Roma Antlaşmaları imzalandı (www.abgs.gov.tr,Erişim tarihi: 29.12.2014).

2.1. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Avrupalı devlet adamlarının Avrupa'da kalıcı bir barış oluşturma çabaları hız kazandı. Robert Schuman (Fransa Dışişleri Bakanı), Eski Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri Jean Monnet'in tasarısına dayanarak, 9 Mayıs 1950 tarihinde, Avrupa Devletlerini, kömür ve çelik üretiminde alınan kararları bağımsız ve uluslar üstü bir kuruma devretmeye davet etti. Schuman Planına göre, Avrupa'da bir barışın kurulabilmesi için Fransa ve Almanya arasında yüzyıllardır süregelen çekişmenin son bulması gerekiyordu. Bunun yolu ise, söz konusu kurumun gözetiminde, ortak kömür ve çelik üretimini sağlamak ve bu örgütlenmeyi tüm Avrupa devletlerinin katılımına açık tutmaktı (www.abgs.gov.tr,Erişim tarihi: 29.12.2014).

Robert Schuman'ın Avrupa Devletlerine yaptığı tarihi çağrı, 18 Nisan 1951 tarihinde Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda tarafından Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Antlaşmanın imzalanmasıyla, bütünleşme yönündeki ilk meyvesini vermiştir. Antlaşma, sektörel nitelikli olmakla birlikte esasen, Avrupa içinde ekonomik sınırların kaldırılarak, daha sonra geniş bir alanda sağlanacak ekonomik ve siyasi bütünleşmenin de ilk adımını oluşturmuştur (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2002: 4).

Söz konusu Topluluğun Yüksek Otoritesi'nin ilk başkanı ise, Schuman Deklarasyonu'na ilham veren bu fikrin sahibi Jean Monnet oldu. Böylece, savaşın ham maddeleri olan kömür ve çelik, barışın araçları oluyor; dünya tarihinde ilk defa devletler kendi iradeleri ile egemenliklerinin bir kısmını ulus üstü bir kuruma devrediyordu (www.abgs.gov.tr, Erişim tarihi: 29.12.2014).

2.2. Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM)

Altı üye devlet, 1957'de, işgücü ile mal ve hizmetlerin serbest dolaşımına dayanan bir ekonomik topluluk kurmaya karar verdiler. Böylece, kömür ve çeliğin yanı sıra diğer sektörlerde de ekonomik birliği kurmak amacıyla, 1957'de Roma Antlaşması imzalanarak Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) kuruldu. AET'nin amacı, malların, işgücünün, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaştığı bir ortak pazarın kurulması ve en nihayetinde siyasi bütünlüğe gidilmesiydi.

Avrupa Ekonomik Topluluğu gibi, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) da 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe giren Roma Antlaşması ile

kuruldu. Topluluğun amacı, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla ve güvenli biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla üye devletlerin araştırma programlarını koordine etmek olarak belirlendi (www.abgs.gov.tr,Erişim tarihi: 29.12.2014).

2.3. Diğer Gelişmeler

Avrupa Birliği sürecindeki diğer gelişmeler aşağıdaki gibi açıklanabilir (www.abgs.gov.tr,Erişim tarihi: 29.12.2014):

2.3.1.Füzyon Antlaşması ve Avrupa Toplulukları

1965 yılında imzalan Füzyon Antlaşması (Birleşme Antlaşması) ile yukarıda adı geçen üç topluluk (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu) için tek bir Konsey ve tek bir Komisyon oluşturularak, bu Topluluklar, Avrupa Toplulukları adı altında anılmaya başlandı.

2.3.2.Gümrük Birliği

Mamul mallarda gümrük vergileri, planlanandan önce 1 Temmuz 1968'de kaldırıldı; özellikle tarım ve ticaret politikaları olmak üzere ortak politikalar 60'ların sonunda yerli yerine oturmuştu.

2.3.3.İlk Genişleme Dalgası

Altılar'ın başarısı Birleşik Krallık, Danimarka ve İrlanda'yı Topluluk üyeliğine başvurmaya yöneltti. General de Gaulle yönetimindeki Fransa'nın 1963'de ve 1967'de İngiltere'nin üyeliğine karşı iki kez veto yetkisini kullandığı çetin bir pazarlık dönemini takiben, bu üç ülke 1973'te üye oldular.

2.3.4.1980'ler: Topluluk Güneye Doğru Genişliyor

Topluluk 1981'de Yunanistan'ın, 1986'da da İspanya ve Portekiz'in katılmalarıyla güneye doğru genişledi. Böylece, üye sayısı 12'ye ulaştı.

2.3.5.Avrupa Tek Senedi

Dünyadaki durgunluk ve mali yükün paylaşımı konusundaki iç çekişmeler 1980 başlarında bir "Avrupa karamsarlığı" havasının doğmasına neden oldu. Ancak, 1984'ten sonra bunun yerini Topluluğun canlandırılması konusunda daha umutlu beklentiler aldı. Jacques Delors başkanlığındaki Komisyonun 1985'te hazırladığı Beyaz Kitaba dayanarak Topluluk 1 Ocak 1993'e kadar tek pazar oluşturmayı kendisine hedef edindi. Avrupa Tek Senedi, 17 Şubat 1986'da Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, Lüksemburg ve Portekiz tarafından, 28 Şubat 1986'da ise Danimarka, İtalya ve Yunanistan tarafından imzalandı.

1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi ile Avrupa Topluluklarını kuran Antlaşmalar kapsamlı bir biçimde değişikliğe uğradı.

2.3.6. Maastricht Antlaşması ve Avrupa Birliği

Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından 3 Kasım 1990'da iki Almanya'nın birleşmesi, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin Sovyet denetiminden kurtulmaları ve demokratikleşmeleri, Aralık 1991'de de Sovyetler Birliği'nin çözülmesi Avrupa'nın siyasi yapısını baştan aşağı değiştirdi. Üye Devletler bağlarını güçlendirme kararlılığıyla, temel özellikleri 9-10 Aralık 1991'de Maastricht'te toplanan Avrupa Birliği Zirvesi'nde kararlaştırılan yeni bir Antlaşmanın müzakerelerine başladılar. Maastricht Antlaşması, diğer adıyla Avrupa Birliği Antlaşması, 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu antlaşma ile 1999'a kadar parasal birliğin tamamlanmasına, Avrupa vatandaşlığının oluşturulmasına ve ortak dış ve güvenlik ile adalet ve içişlerinde işbirliği politikalarının meydana getirilmesine karar verildi.

Maastricht Antlaşması ile üç sütunlu Avrupa Birliği yapısı oluşturuldu. Bu yapının ilk sütununu Avrupa Toplulukları (AKÇT, AET ve EURATOM), ikinci sütununu "Ortak Dışişleri Güvenlik Politikası", üçüncü sütununu ise "Adalet ve İçişleri" oluşturuyordu.

2.3.7. Yeni Bir Genişleme: Avusturya, Finlandiya, İsveç

1995 yılında, Avusturya, Finlandiya İsveç'in katılımıyla, Avrupa Birliği'nin üye sayısı 15'e yükseldi.

2.3.8. Ekonomik ve Parasal Birlik

Avrupa ortak para birimi olan Euro, 1 Ocak 2002 tarihinde resmen tedavüle girerek, 12 ülkede kullanılmaya başlandı.

2.3.9. Son Genişleme Dalgaları

2004 yılında, Avrupa Birliği'nin tarihindeki en büyük genişleme dalgası gerçekleşti ve 10 yeni ülke (Çek Cumhuriyeti, Estonya, GKRY, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya) Avrupa Birliği'ne katıldı. 2007 yılında, Bulgaristan ve Romanya'nın katılımıyla AB'nin üye sayısı 27'ye yükseldi. 2013 yılında Hırvatistan'ın katılımıyla Avrupa Birliği Üye Devlet sayısı 28'e ulaştı.

2.3.10. Lizbon Antlaşması

Avrupa Birliği'nin derinleşme sürecindeki son önemli aşama, 2007 yılında imzalanan ve 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile gerçekleşti. Bu antlaşma ile temel olarak, AB'nin karar alma mekanizmalarındaki tıkanıklıkların giderilmesi ve Birliğin daha demokratik ve etkili işleyen bir yapıya kavuşması hedeflendi. Bu hedef doğrultusunda kapsamlı değişikliklere gidilerek, Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşmanın adı "Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma" olarak değiştirildi.

3. TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİNİN GELİŞME SÜRECİ

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma yolunda uluslar arası konjonktürdeki gelişmeleri yakından takip etmiş ve OECD, NATO gibi uluslararası örgütlenmelerin etkin bir üyesi olmuştur. Bu doğrultuda, insanlık tarihinin en büyük barış projesi olarak nitelendirilen Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) 1958 yılında kurulmasından kısa bir süre sonra Türkiye, 31 Temmuz 1959'da Topluluğa ortaklık başvurusunda bulunmuştur. Türkiye adına bu başvuruyu, dönemin Demokrat Parti lideri ve Başbakanı Adnan Menderes yapmıştır. Menderes, bu başvuruyla, Türkiye'nin Avrupa'ya ilk adımı attığını ifade etmiştir (www.abgs.gov.tr,Erişim tarihi: 30.12 .2014).

Avrupa ailesinin bir parçası olarak Türkiye, sadece Kıta'daki siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel gelişmeleri etkilemekle kalmamış, aynı zamanda bunlardan kendisi de etkilenmiştir. Türkiye'nin Kıta'da oynadığı rol analiz edilmeden Avrupa'nın bütüncül bir değerlendirmesi yapılamaz. Geçmişte olduğu üzere, bugün de Türkiye ve diğer Avrupa ülkelerinin kaderleri iç içe girmiş haldedir (www.mfa.gov.tr,Erişim tarihi: 30.12 .2014).

3.1.Ankara Antlaşması

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkilerinin hukuki temeli 1964 yılında yürürlüğe giren Ankara Anlaşmasıyla atılmıştır. Ankara Anlaşması, taraflar arasında kişi, mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımını ve aynı zamanda Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğini de öngören oldukça kapsamlı bir Ortaklık belgesidir.

Ortaklık Anlaşması, hazırlık, geçiş ve son dönem olmak üzere, Türkiye'nin AET ile ilişkilerini üç dönemde düzenlemiştir. Bir çerçeve Anlaşma niteliğindeki Ankara Anlaşmasında yer verilen hazırlık dönemi, 1970 yılında sona ermiştir. Geçiş dönemine ilişkin kuralların yer verildiği Katma Protokol 1973 yılında yürürlüğe girmiştir. Katma Protokol, Türkiye ile AET arasında sanayi malları ticaretinde uygulanan gümrük vergileri ve her türlü mali yükümlükler ile miktar kısıtlamalarının (kotaların) kaldırılmasına ve Türkiye'nin AET'nin ortak gümrük tarifesine uyumuna ilişkin takvim ve kurallara yer vermiştir. Söz konusu Belge ile AET'nin, Türkiye'den ithal ettiği sanayi malları ithalatına uyguladığı her türlü gümrük vergisi, benzeri mali yükümlülükler ile miktar kısıtlamalarının kaldırması ve Türkiye'nin de 22 yıllık süre içinde Gümrük Birliğinin gereklerini yerine getirmesi öngörülmüştür (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2002:16).

Ankara Antlaşması'nda öngörülen ortaklık rejimini yürütme görevi, Ortaklık Konseyine verilmiştir (m.22). Ortaklık Konseyi, Türk Hükümet üyeleri, üye devletler temsilcileri ile Topluluk Konsey ve Komisyon temsilcilerinden oluşmuştur (m.23). Konsey çalışmalarını Brüksel'deki sürekli yönetim organı durumundaki Ortaklık Komitesi aracılığıyla yürütülür. Ayrıca TBMM ve Avrupa Parlamentosunun üyelerinden oluşan Karma Parlamento Komisyonu (KPK) da, tarafların siyasi diyalog platformu olup ortaklığın denetimini yapmakla yükümlüdür (Uysal, 2001: 143).

3.2. Kurumsal Yapı

Türkiye ile Avrupa Topluluğu (AT) arasında Ankara Anlaşması ile kurulan ortaklık rejiminde, anılan ortaklığın yürütülmesi ve geliştirilmesi amacıyla bir kurumsal yapı da getirilmiştir. Ortaklık ilişkisi açısından büyük önem taşıyan bu yapının içinde bulunan organlar aşağıdaki gibi açıklanabilir (www.abgs.gov.tr, Erişim Tarihi : 29.12.2004):

3.2.1. Ortaklık Konseyi

Ankara Anlaşmasının 6'ncı maddesinde, Türkiye ile AT arasındaki ortaklık rejiminin uygulanması ve gittikçe gelişmesini sağlamak üzere tarafların bir Ortaklık Konseyi oluşturmaları öngörülmüştür. Ortaklık Konseyi bir yanda Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin temsilcisi üyeleri, diğer yanda Topluluk üyesi devletlerin hükümetlerinin temsilcileri ile AT Konseyi ve Komisyonundan gelen üyelerden oluşmaktadır. Dönem başkanlığı altı ayda bir değişmekte ve sıra ile yapılmaktadır.

3.2.2. Ortaklık Komitesi

Ortaklık Komitesi, Ortaklık Konseyinin, Ankara Anlaşmasının 24'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasından aldığı yetkiyle, görevlerini düzenli ve sürekli biçimde yerine getirmesini sağlamak hususunda kendisine yardımcı olmak üzere, 3/64 sayılı Kararıyla, 1964 yılında kurduğu yardımcı bir organdır. Görevi, Ortaklık Konseyinin gündemini hazırlamak ve Ortaklık Konseyinin vereceği talimatlara uygun olarak, ortaklık ilişkisiyle ilgili teknik sorunlar üzerinde incelemeler yapmaktır.

3.2.3. Karma Parlamento Komisyonu

Karma Parlamento Komisyonu (KPK), Ortaklık Konseyi tarafından, Avrupa Parlamentosu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında Ankara Anlaşması çerçevesinde geliştirilen işbirliği ve temasları kolaylaştırmak ve AB-Türkiye ilişkilerini siyasi yönden incelemek amacıyla kurulmuştur. KPK, TBMM'nin ve Avrupa Parlamentosunun eşit sayıda temsilcisinden oluşur.

KPK; Ortaklık Anlaşmasının uygulanması çerçevesinde danışma ve demokratik denetim görevini yerine getirir. Ortaklık Konseyi'nin kendisine sunduğu yıllık faaliyet raporunu inceler. Ayrıca TBMM ve Avrupa Parlamentosu tarafından verilen yetki dâhilinde her meseleyi inceleyebilir. TBMM'ye ve Avrupa Parlamentosuna tavsiye kararları sunabilir.

3.2.4. Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi

Karma İstişare Komitesi, Türkiye ile AB arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi ve sosyal ve ekonomik diyalogun kurumsallaşması amacıyla oluşturulmuştur.

Yılda iki kez toplanan Karma İstişare Komitesi, iki yıllık süreler ile seçilen, AB Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nden ve Türkiye'nin çeşitli ekonomik ve toplumsal çıkar gruplarını temsil eden eşit sayıda üyeden oluşur. Karma İstişare Komitesi'nin görevi, AB ile Türkiye arasında karşılıklı anlayış ve bilgilendirme seviyesini yükseltmek ve iki tarafın yarar sağlayacağı fırsatları artırmaktır. Bu kapsamda Karma İstişare Komitesi, Ortaklık Konseyi'ne sunmak amacıyla görüş hazırlar. Bağlayıcı olmayan bu görüşler Karma İstişare Komitesi'nin Türk ve AB delegasyonu üyelerinin ayrı ayrı oy çokluğu ile alınır.

3.2.5. Gümrük İşbirliği Komitesi

Gümrük İşbirliği Komitesi, Ankara Anlaşması'nın, Ortaklık Konseyi'ni, görevlerinde kendisine yardımcı olabilecek her Komite'yi kurmaya yetkili kılan 24 ncü maddesine dayanılarak 15.12.1969 tarihinde alınan 2/69 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile tesis edilmiştir. İlk toplantısını 28.10.1979 tarihinde gerçekleştiren ve 12.11.1982 tarihinde yaptığı 9 uncu toplantısından sonra 10 yıl süre ile toplanamayan Komite, 3 Aralık 1992 tarihinde gerçekleştirdiği 10 uncu toplantısından itibaren düzenli işleyen ve gümrük birliğinin tamamlanması sürecinde gümrüklerle ilgili teknik hususları ele alarak Ortaklık Konseyi'ne önemli ölçüde yardım sağlayan bir platform haline gelmiştir.

3.2.6. Gümrük Birliği Ortak Komitesi

Türkiye ile AB arasında kurulan gümrük birliğinin uygulama koşullarının düzenlendiği 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı uyarınca, Gümrük Birliği'nin işleyişiyle doğrudan ilgili olan alanlarda (ortak ticaret politikası, ortak rekabet politikası, gümrük mevzuatı vb.) Türk mevzuatının AB mevzuatıyla sürekli uyumlaştırılması ilkesi kabul edildi ve bu ilkeyi hayata geçirmek için Gümrük Birliği Ortak Komitesi adında yeni bir organ kuruldu.

Başlıca ilgi alanı teknik konular olan Komite; bilgi ve görüş alışverişini yürütür, Ortaklık Konseyi'ne tavsiye kararları hazırlar, Gümrük Birliği'nin düzgün işlenmesini sağlamak amacıyla görüş bildirir, kendi iç tüzüğünü hazırlar ve görevlerini yerine getirmede kendisine yardımcı olacak alt komiteler veya çalışma grupları kurabilir. Örneğin Gümrük Birliği Ortak Komitesi altında "Teknik Mevzuat Uyum Alt Komitesi" oluşturulmuştur. Gümrük Birliği Ortak Komitesi; Anlaşma taraflarının temsilcilerinden meydana gelir. Bürokratik düzeyde toplanır.

3.3. Türkiye-AET İlişkilerinin Dondurulması

Türkiye, 1978 yılında Gümrük Birliği çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğini ileri sürerek Protokolün 60. maddesi çerçevesinde yükümlülüklerini askıya aldığını açıklamıştır. 1980 yılında ise, Yunanistan'ın üyeliği ve Türkiye'de gerçekleşen Askeri müdahale nedeniyle Türkiye ile AET arasındaki ilişkiler bir süre için tümüyle dondurulmuştur.

1980 sonrasında Ankara ile Brüksel arasındaki kurumsal düzeyde ilk temas, 16 Eylül 1986 tarihindeki "Türkiye-Avrupa Ekonomik Topluluğu Ortaklık Konseyi"nin toplanması olmuştur. 14 Nisan 1987 tarihindeki tam

üyelik müracaatı ile Ankara yeniden Topluluk gündeminde yer almaya başlamıştır (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2002:16).

3.4. Gümrük Birliği:

Geçiş döneminin hitamında, AB ile bütünleşmemizde önemli bir aşamayı teşkil eden Gümrük Birliği 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Gümrük Birliği ile taraflar arasındaki entegrasyon seviyesi ileri bir noktaya ulaşmış ve ülkemizin bundan sonraki çabası, Ankara Anlaşması'nda (28.madde) yer alan üyelik hedefi doğrultusunda olmuştur. Gümrük Birliği AB ile ilişkilerimizin temel bir boyutunu oluşturmaya devam etmektedir.(Hâlihazırda, mevcut ortaklık rejiminin ana organlarını Ortaklık Konseyi, Ortaklık Komitesi, Gümrük İşbirliği Komitesi ve Gümrük Birliği Ortak Komitesi teşkil etmektedir) (www.mfa.gov.tr, Erişim Tarihi : 29.12.2004).

3.5. Lüksemburg Zirvesi (12 - 13 Aralık 1997)

Türkiye, Lüksemburg Zirvesi'nde AB'nin genişleme sürecinin dışında bırakılmıştır. Zirve'de, Türkiye'yi tatmin için AB ülkeleri, aday ülkeler ve diğer Avrupalı ülkeleri her yıl bir araya getirecek Avrupa Konferansı'nın toplanmasına karar verilmiştir. Lüksemburg Zirvesi'nde genişleme ile ilgili olarak 10 Merkezi ve Doğu Avrupa ülkesi (MDA ülkesi), Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve Malta ile tam üyelik görüşmelerine başlanması onaylanmış, gerekli takvim, usul ve destek mekanizmaları belirlenmiştir. Bu ülkelerden Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Slovenya, Estonya ve GKRY ile katılım müzakerelerinin hemen başlatılması kararlaştırılmıştır. Türkiye'nin AB'nin genişleme sürecinin dışında bırakılmasının ardından 14 Aralık 1997 tarihinde Türkiye ve AB arasında bundan böyle siyasi diyalogun olmayacağını ifade edilmiş, AB'nin Kıbrıs ile üyelik müzakerelerini başlatması durumunda Türkiye'nin KKTC ile bütünleşmeye gitme fikri üzerine ciddi olarak eğileceği açıklanmıştır (Karluk ve Tonus, 2004: 5).

1997 yılındaki Lüksemburg Zirvesinde, Türkiye'nin AB'ye üye olmaya aday ülkeler arasında yer verilmemesinin ilişkilerde yaşattığı kısa süreli belirsizlik, 1999 yılı Aralık ayında Helsinki Zirvesinde Türkiye'nin adaylığının teyidi ile ortadan kalkmış ve ilişkiler yeniden ivme kazanmıştır (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2002:18).

3.6. Helsinki Zirvesi ve Türkiye'nin Adaylığının Tescili (10-11 Aralık 1999)

10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde üyeliğe adaylığımızın tesciliyle birlikte AB ile ilişkilerimizde yeni bir dönem başlamıştır (www.mfa.gov.tr, 31.12.2014).

Türkiye için geliştirilen Katılım Öncesi Stratejisinin ana unsurlarını oluşturan, Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) 2000 yılı Kasım ayında yayımlanmıştır. Söz konusu Katılım Ortaklığı Belgesi ile AB tarafında Türkiye'ye sağlanacak mali yardımları tek bir çatı altında toplayan Çerçeve Yönetmelik Mart 2001'de kabul edilmiştir. "Ulusal Program" (UP) ise, 19 Mart 2001 tarihinde Bakanlar kurulunda kabul edilerek AB Komisyonuna sunulmuştur.

Türkiye ile üyelik müzakerelerinin başlatılması, Kopenhag siyasi kriterlerinin yerine getirilmesi koşuluna bağlanmıştır. Türkiye, 2001 yılından itibaren, Kopenhag siyasi kriterlerini yakalamaya dönük, anayasal ve yasal düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede, 3 Ekim 2001 tarihinde TBMM tarafından Anayasa'da gerçekleştirilen toplam 37 maddelik değişiklikten sonra, 3 Ağustos 2002 tarihinde de, Kopenhag Siyasi kriterlerini yakalamaya dönük geniş kapsamlı yasal düzenlemeler Parlamentoda kabul edilmiştir (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2002:18).

Türkiye, Aralık ayında Kopenhag'da gerçekleştirilecek AB Zirvesinden artık üyelik müzakeresi için takvim beklemektedir.

3.7.Helsinki Zirvesinden Sonra Türkiye-AB Mali İşbirliği

Katılım Öncesi Stratejisinin önemli bir unsuru olan "mali işbirliği" konusunda da, Türkiye için öngörülen mali yardımın (diğer aday ülkelerle kıyaslandığında oldukça düşük düzeyde kalmaktadır; Yıllık yaklaşık 180 milyon Euro) tek bir çerçevede toplanmasına ve KOB' un kabul edilmesine ilişkin AB düzenlemeleri de 2001 yılı Mart ayında tümüyle yürürlüğe konulmuştur. Türkiye tarafından mali yardımların kullanılmasına ilişkin oldukça karmaşık olan prosedürü diğer aday ülkelere ilişkin uygulamaya yakınlaştırmayı öngören düzenleme 17 Aralık 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye'ye yönelik katılım öncesi mali yardıma ilişkin söz konusu Yönetmelik, 1 Ocak 2002 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'nin üyeliğe hazırlanması çalışmalarına destek sağlamak amacıyla AB tarafından öngörülen mali yardım, diğer aday ülkelerle kıyaslandığında, hem toplam olarak hem de kişi başına düşen yardım miktarı olarak, diğer aday ülkelerin oldukça gerisindedir. Yıllık 178 milyon Euro civarındaki mali yardımın kişi başına düşen miktarı, yaklaşık 2,8 Euro/yıldır. Oysa bu miktar, Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri için yaklaşık kişi başına 30 Euro/yıldır (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2002:18).

3.8. Kopenhag Zirvesi (12 - 13 Aralık 2002)

Aralık 2002'de Kopenhag'ta toplanan Zirve'nin Sonuç Bildirisi'nde, Türkiye'nin diğer aday ülkelere uygulanan kriterler temel alınarak Birliğe katılacak olan bir aday ülke olduğunu belirten 1999 tarihli Helsinki Kararı hatırlanmış, Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini karşılama yönünde attığı adımlar memnuniyetle karşılanmıştır. Eğer, Aralık 2004'deki AB Konseyi, Komisyon'un raporu ve tavsiyesi üzerine Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini karşıladığına karar verirse, AB'nin Türkiye ile katılım müzakerelerini geciktirmeksizin başlatacağı vurgulanmıştır. Türkiye'nin AB üyeliği yolunda desteklenmesi amacıyla, Türkiye'nin katılım stratejisinin güçlendirilmesi, Komisyon'un gözden geçirilmiş bir KOB için öneri sunması ve yasal inceleme sürecini güçlendirmesi öngörülmüştür. Ayrıca AB, Türkiye'ye yaptığı katılım öncesi mali yardımların artırılmasını ve bu yardımların 2004 yılından itibaren, bütçeden "katılım öncesi giderleri" başlığı altında karşılanmasını kararlaştırmıştır (Karluk ve Tonus, 2004: 8).

Bununla birlikte Zirve'de AB üyesi ve Birliğe katılacak ülkeler, Türkiye'nin GKRY'nin AB'ye tam üye olması ile ilgili kaygılarını gidermek amacıyla, Katılım Antlaşması'na eklenmiş olan ve genişleme sürecinin sürekli, kapsayıcı ve geri döndürülemez yapısına ilişkin Tek Avrupa Bildiri'sini kabul etmişlerdir. Kopenhag Zirvesi'nde tam üyelik görüşmeleri tamamlanan GKRY ve Malta ile 8 MDA ülkesinin 1 Mayıs 2004 tarihinde AB'ye katılımları kesinleşmiştir. Bulgaristan ve Romanya için öngörülen üyelik tarihi ise 2007'dir. Buna karşılık Türkiye'ye AB tarihinde bir ilk gerçekleştirilerek müzakerelere başlanması için "tarihin tarihi" verilmiştir. Böylece AB, bu Zirve'de de Türkiye'ye ayrımcı davranmıştır (Karluk ve Tonus, 2004: 9).

3.9. Müzakere Süreci

7 Aralık 2004 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde 1999'da Helsinki'de alınan karar teyit edilmiş, Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterince yerine getirmiş olduğu belirtilerek, ülkemizle üyelik müzakerelerinin 3 Ekim 2005 tarihinde başlatılması kararlaştırılmıştır (www.mfa.gov.tr, 31.12.2014).

3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Hükümetler arası Konferans ile Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamıştır. Yine aynı gün bir basın toplantısı düzenlenerek Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi yayımlanmıştır. Böylece, Türkiye ile AB arasındaki inişli çıkışlı ilişki, çok önemli bir dönüm noktasını aşarak yepyeni bir sürece girmiştir (www.abgs.gov.tr).

Müzakere sürecinde yaşanan gelişmeler şu şekildedir (www.mfa.gov.tr, 31.12.2014):

Katılım sürecimizde bugüne dek 14 fasıl ("4-Sermayenin Serbest Dolaşımı", "6-Şirketler Hukuku", "7-Fikri Mülkiyet Hukuku", "10-Bilgi Toplumu ve Medya", "12-Gıda Güvenliği, Hayvan ve Bitki Sağlığı", "16-Vergilendirme", "18-İstatistik", "20-İşletme ve Sanayi Politikası", "22-Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu", "21-Trans-Avrupa Ağları", "25-Bilim ve Araştırma", "27-Çevre", "28-Tüketicinin ve Sağlığın Korunması", "32-Mali Kontrol") müzakerelere açılmış olup, bunlardan biri geçici olarak kapatılmıştır ("25- Bilim ve Araştırma").

Ankara Anlaşması'nı AB'ye 2004 yılında katılan yeni üyelere teşmil eden Ek Protokol ülkemiz ile AB Dönem Başkanlığı ve Komisyon arasında 29 Temmuz 2005 tarihinde mektup teatisi aracılığıyla akdedilmiştir. Tarafımızdan, mektubumuz ve imzamızla hukuken bir bütün oluşturan bir deklarasyon yapılarak, Ek Protokol'ün imzalanmasının GKRY'ni hiçbir şekilde tanıma anlamına gelmeyeceği sarih bir şekilde belirtilmiştir.

Ülkemizin Ankara Anlaşması'na Ek Protokol'den kaynaklanan yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmediği gerekçesiyle (GKRY'ye dair tutumumuz kastedilmektedir), AB Konseyi'nin Aralık 2006'da aldığı kararlar, sekiz fasılda müzakereler açıklamakta ("1-Malların Serbest Dolaşımı", "3-İş Kurma ve Hizmet Sunumu Serbestisi", "9-Mali Hizmetler", "11-Tarım ve Kırsal Kalkınma", "13-Balıkçılık", "14-Ulaştırma Politikası", "29-Gümrük Birliği" ve "30-Dış İlişkiler") ve diğer fasıllar da geçici olarak kapatılmamaktadır.

Diğer taraftan, Fransa 2007’de beş faslın (“11-Tarım ve Kırsal Kalkınma”, “17-Ekonomik ve Parasal Politika”, “22-Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu”, “33-Mali ve Bütçesel Hükümler”, “34-Kurumlar”) müzakereye açılmasına, bu fasılların üyelikle doğrudan ilgili olması gerekçesiyle izin vermeyeceğini (Fransa’nın engellediği “11-Tarım ve Kırsal Kalkınma” faslı, aynı zamanda Ek Protokol nedeniyle açılması engellenen sekiz fasıldan biridir) açıklamıştır. Bilahare Fransa 22. fasıl üzerindeki engellemeyi Şubat 2013’te kaldırmış ve anılan fasıl 5 Kasım 2013 tarihinde Brüksel’de düzenlenen Hükümetler arası Konferansı ile müzakereye açılmıştır.

Aralık 2009’da yapılan AB Konseyi toplantısı sonrasında ise GKRY yaptığı tek taraflı bir açıklamayla altı faslın (“2-İşçilerin Serbest Dolaşımı”, “15-Enerji”, “23-Yargı ve Temel Haklar”, “24-Adalet, Özgürlük ve Güvenlik”, “26-Eğitim ve Kültür”, “31-Dış, Güvenlik ve Savunma Politikaları”) açılmasını engelleyeceğini beyan etmiştir.

Esasen, fasıllar üzerindeki müzakerelerin sadece ait oldukları müktesebat temelinde yürütülmesi AB’nin taahhütlerinin gereğidir. Gerek AB ile kurumsal temaslarda, gerek üye ülke temsilcileriyle görüşmelerde, teknik nitelikli müzakere sürecinin siyasi saiklerle yavaşlatılmaması gereği vurgulanmakta ve katılım müzakerelerinin canlandırılmasına yönelik çabalar sürdürülmektedir.

3.10. Reform Süreci

Avrupa Birliğine tam üyelik çerçevesinde ülkemizce bir takım reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu reformlardan bazıları şunlardır (www.mfa.gov.tr, 31.12.2014):

12 Eylül 2010 tarihinde düzenlenen referandumla kabul edilen Anayasa değişikliği paketi, reform sürecinde önemli bir adım olmuştur.

Yargının etkinleştirilmesi ve basın yoluyla işlenen suçlara ilişkin dava ve cezaların ertelenmesi konularında yeni düzenlemeler getiren 3. Yargı Reformu Paketi 5 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

11 Nisan 2013 tarihinde 4. Yargı Reform Paketi kabul edilmiştir. Anılan reform paketi, AİHM’nin ülkemizle ilgili kararları ışığında insan hakları alanında yasal düzenlemelerimizi güçlendirmeyi hedeflemektedir.

2013’de Ombudsman ve İnsan Hakları Kurumu faaliyete geçerek, şikâyet başvurularını kabul etmeye başlamıştır.

Anayasamızda yapılan son değişiklikler çerçevesinde 6216 sayılı “Anayasa Mahkemesi’nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun”a yeni düzenlemeler getirilerek, Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru yolu açılmıştır. Böylelikle, hukuk sistemimizde insan hakları alanında yeni bir hak arama yolu yaratılmıştır. Anayasa Mahkemesi bireysel başvurulara ilişkin gerekli kurumsal yapılanma sürecini tamamladıktan sonra 2013 yılı itibariyle bireysel başvuru kabul etmeye başlamıştır. Mahkeme’nin bu alandaki içtihadı ülkemizde temel hak ve özgürlüklerin korunması ve teşvikine yönelik çalışmalara ışık tutmaktadır.

30 Eylül 2013 tarihinde açıklanan “Demokratikleşme Paketi”, birçok medeni ve siyasi hakkın kapsamını genişleten yasal ve idari tedbirler içermektedir. Bu çerçevede, siyasi parti üyeliği önündeki bazı engeller

kaldırılmış, farklı dil ve lehçelerde siyasi propaganda yapılmasına imkân tanınmış, siyasi partilerin yerel düzeyde teşkilatlandırılmaları kolaylaştırılmış, siyasi partilere yönelik devlet yardımlarının kapsamı genişletilmiş, özel okullarda farklı dil ve lehçelerde eğitime imkân verilmiş, belirli harflerin kullanımına getirilen cezalar kaldırılmış, kamu kurumlarında çalışan personelin kılık kıyafetine yönelik düzenlemelerde değişikliğe gidilmiştir.

Demokratikleşme Paketinde öngörülen yasal tedbirlerin önemli bir kısmı 6529 sayılı “Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile yürürlüğe konulmuştur. 6529 sayılı Kanun, 298 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun”, 2820 sayılı “Siyasi Partiler Kanunu”, 2911 sayılı “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu”, 2923 sayılı “Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun” ve 5237 sayılı “Türk Ceza Kanunu”na değişiklikler getirmiştir.

5. Yargı Reform Paketi olarak da bilinen, 6526 sayılı “Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 6 Mart 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun, adil yargılanma hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, masumiyet karinesi ve vasitalarda eşitlik ilkeleri ile kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal güvenceleri arttırmayı amaçlamaktadır.

Bakanlar Kurulu tarafından 24 Şubat 2014 tarihinde kabul edilen “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı”, 1 Mart 2014 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

SONUÇ

Avrupa Birliği, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülkelerin barış ortamını tesis amacıyla harekete geçmesinin sonucu olarak ortaya çıkan çabalarının nihai sonucu olmuştur. Kaynakları paylaşamamaktan kaynaklanan savaşları sona erdirmenin, yine bu kaynakların kullanımını ortak bir üst iradeye bırakmak suretiyle mümkün olacağına anlaşılmasıyla ortaya çıkmış bir yapının son aşaması olmuştur Avrupa Birliği.

Türkiye’nin Avrupa Birliğine üyelik yönündeki düşüncesinin, isteğinin temelleri 1959 yılındaki Avrupa Ekonomik Topluluğuna ortaklık başvurusuna dayanmaktadır. O tarihten bu yana bu süreç devam etmektedir. Türkiye Avrupa Birliği ilişkilerinin hukuki temeli 1964’te Ankara Antlaşması ile atılmıştır. 1996 da gümrük birliğine girilmesiyle Avrupa Birliği ile ilişkiler geliştirilmiş, ancak 1997 Lüksemburg Zirvesinde Türkiye genişleme sürecinin dışında bırakılmıştır. Lüksemburg zirvesinde yaşanan bu olumsuzluk, 1999’da Helsinki Zirvesinde Türkiye’nin adaylığının teyit edilmesi ile giderilmiştir. 2002’deki Kopenhag Zirvesinde Türkiye’nin Kopenhag kriterlerini karşıladığı belirtilmiş ve katılım öncesi mali yardımların artırılmasına karar verilmiş olup, 7 Aralık 2004’te Brüksel’de gerçekleştirilen Zirvede ise, üyelik müzakerelerinin 3 Ekim 2005’te başlaması kararlaştırılmıştır.

Görüldüğü üzere Türkiye’nin Avrupa Birliğine üyelik süreci zaman zaman olumsuzlukların, zaman zaman da olumlu gelişmelerin yaşandığı bir seyir içerisinde cereyan etmiştir. Zaman zaman bazı Avrupa ülkelerinin Türkiye için imtiyazlı ortaklık v.b. önerileri getirdiği görülmüştür. Bu gibi önerilerin getiriliyor olması samimiyetten uzak bir davranış olarak değerlendirilmektedir.

Ülkemizin hedefi tam üyelik olmalıdır; bunun haricindeki getirilecek önerilerin zaman kaybetmekten başka bir şey olmadığı bilinen bir gerçektir. Türkiye'nin kıtada oynadığı rol Avrupa Birliği tarafından iyi analiz edilmelidir. Türkiye Jeopolitik konumu itibariyle de önemli bir ülkedir. Türkiye'nin önemi Avrupa Ülkeleri tarafından da bilindiği için ilişkilerin koparılması da hiç bir zaman istenmemiştir.

Türkiye son zamanlarda enerji alanında yaptığı atılımlarla da bir enerji koridoru olma yolunda önemli adımlar atmıştır. Enerji alanındaki bu gelişmeler, Türkiye'nin kolay vazgeçilemez bir ülke olduğu düşüncesini de desteklemiştir.

Türkiye Avrupa Birliğine katılım yolunda ilerlemektedir. Bu çerçevede birçok hukuki düzenleme yapılmış ve bunlar uygulamaya geçirilmiştir. Yapılan bu çalışmalar toplumsal yaşamda da etkisini göstermiştir. Avrupa Birliğine katılım yolunda üzerine düşen görevleri yapması gereken tek taraf sadece Türkiye değildir; Avrupa Birliğinin de Türkiye'ye karşı olan tutum ve tavırlarında daha samimi olması ve daha ciddi adımlar atması gerektiği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Karluk,R.ve Ö. Tonus. (2004). Avrupa Birliğinin Genişleme Perspektifinde Türkiye'nin Yeri.Türkiye İktisat Kongresi
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği. (2002).Avrupa Birliği ve Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri. Ankara: TOBB.
- Uysal, C.(2001).Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinin Tarihsel Süreci ve Son Gelişmeler.Antalya: Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi (1)
- <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=3>,Erişim Tarihi: 29.12.2014
- <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=105&l=1>, Erişim Tarihi: 29.12.2014
- <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=111&l=1>,Erişim Tarihi: 30.12.2014
- <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=270&l=1>, Erişim Tarihi: 31.12.2014
- <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerine-genel-bakis.tr.mfa>,Erişim Tarihi: 30.12.2014